

Zavodda... oftalmologiya laboratoriyası

Bunu böyük alim Zərifə Əliyeva fəhlələrin gözlərinin sağlamlığı üçün yaratmışdı

O illər Bakı Məişət Kondisionerləri Zavodunda fəaliyyət göstərən bu laboratoriya böyük marağa səbəb olmuşdu. Laboratoriyanı Zərifə xanım Əliyeva yaratmışdı. İstedadlı həkim və görkəmli alim burada peşə ilə əlaqədar istehsalatda əmələ gələn göz xəstəliklərinin öyrənilməsi ilə bağlı tədqiqatlarını davam etdirirdi.

Ən diqqətçəkən isə o idi ki, Zərifə xanım burada tək-cə tədqiqat aparmaqla kifayətlənmirdi. Bununla yanaşı, bilavasitə müalicə işləri ilə də məşğul olurdu. Peşə ilə bağlı görmə qabiliyyəti zəifləyənlərə bir həkim kimi lazımı köməyi göstərirdi.

Zərifə Əliyevanın bu tədqiqat mərkəzi o zamanlar Ulu Öndərin təşəbbüsü və səyi ilə tikilmiş şan-şöhrətli Kondisionerlər Zavodunun ayrılmaz bir hissəsinə çevrilmişdi. Müəssisədə çalışan əməkçilər isə geniş üreyə, sonsuz mərhəmətə sahib olan bu xeyirxah insanı, böyük alimi və həkimi doğma, əziz insan kimi sevmişdilər.

Əslində, oftalmoloq-alim peşə ilə əlaqədar əmələ gələn göz xəstəlikləri problemi ilə xeyli vaxt idi ki, məşğul olurdu. 1968-ci ildən başlayaraq həmin dövrə qədər çox az tədqiq olunmuş bu məsələ ilə bağlı elmi araşdırmalar aparırdı. Bunun üçün o, yod sənayesi, neft-kimyə müəssisələrində çalışan əmək-

çilərin görmə orqanına təsir göstərən amillərə xüsusi diqqət yetirərək onları mütəmadi müşahidə edirdi.

Təbii ki, bu problem üzərində işləyərək alim sənaye müəssisələrinə gedir, zərərli sahələrdə işləyən insanların gözlərini müayinədən keçirirdi. Bakının və Sumqayıtın bir sıra sənaye müəssisələrində, o cümlədən şin zavodunun istehsal sahələrində laboratoriya şəraitində tədqiqatlarını davam etdirirdi. Beləliklə, ardıcıl tədqiqatlar alimə zərərli maddələrin görmə orqanına necə və hansı dərəcədə təsir etdiyini aşkara çıxarmağa imkan vermişdi.

1976-cı ildə Zərifə Əliyeva H.Helmqolts adına Moskva Elmi-Tədqiqat Göz Xəstəlikləri İnstitutunda "Azər-

baycanın bir sıra kimya müəssisələri işçilərinin görmə orqanlarının vəziyyəti" adlı doktorluq dissertasiyasını müvəffəqiyyətlə müdafiə edir. Bu, alimin uzunmüddətli elmi araşdırmalarının nəticəsi idi. Belə ki, o, tədqiqatları zamanı şin və yod istehsalı sahəsində çalışan 1500-dən çox insanın gözlərində müşahidələr aparmış, spesifik iş şəraitinin, sanitariya-gigiyenik durumun görmə orqanlarına mənfi təsirini elmi dəlillərlə sübuta yetirmişdi. Təsadüfi deyil ki, həmin elmi iş alim-oftalmoloqlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, bu sahədə ilk fundamental tədqiqatlardan biri kimi dəyərləndirilmişdir.

Qeyd edək ki, Zərifə xanım Əliyeva oftalmologiyanın qlobal problemlə-

rinin elmi həlli üçün bir sıra konkret təşəbbüslərlə çıxış etmişdir. 1974-cü ildə alimin təklifi ilə Bakıda Ümumittifaq Oftalmoloqlar Cəmiyyəti İdarə Heyətinin plenumu keçirilmişdir. Belə bir tədbir respublikamızda ilk dəfə idi baş tuturdu. Zərifə xanım bu tədbirin yüksək səviyyədə keçməsi üçün gərgin zəhmət və böyük təşkilatçılıq bacarığı nümayiş etdirmişdir.

Plenum professor Zərifə Əliyevanın Azərbaycanda görmə orqanının peşə patologiyasının öyrənilməsi üzrə ilk ixtisaslaşmış elmi-tədqiqat laboratoriyasının yaradılması barədə təşəbbüsünü də bəyəndi. Zərifə xanımın elmi nailiyyətlərinin bir çoxu Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Fiziologiya İnstitutu ilə bağlı olduğundan onun təklif etdiyi laboratoriya da 1979-cu ildə orada yaradılmışdı. Bu laboratoriya Azərbaycan oftalmologiya məktəbinin ilk tədqiqat mərkəzi sayılırdı. Laboratoriyanın tədqiqat bazası kimi isə Bakı Məişət Kondisionerləri Zavodu seçilmişdi...

İllər keçir. Tibb elminin bütün sahələri, o cümlədən oftalmologiya daha da inkişaf edir, təkmilləşir. Akademik Zərifə xanım Əliyevanın elmi ənənələri də yaşayır, davam edir, zamanla birlikdə irəliləyir, gələcəyə gedir...

*Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"*